

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра лісового господарства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 (Курка С.С.)

«__» _____ 202__р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА»

Освітній рівень:-----молодший бакалавр-----

Галузь знань:-----20 «Аграрні науки та продовольство»-----

Спеціальність:-----«Лісове господарство»-----

Освітня програма:-----«Лісове господарство»-----

Факультет:-----Лісового і садово-паркового господарства»---

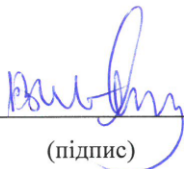
Умань – 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи ведення лісового господарства» для здобувачів вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство», освітньої програми «Лісове господарство». – Уманський НУС, 2022 року – 15 с.

Розробники: Мамчур Валентина Василівна, кандидат с.-г. наук, ст..викладач кафедри лісового господарства-----

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри лісового господарства

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри лісового господарства (Шлапак В. П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«29» серпня 2022 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства

Протокол від «01» вересня 2022 року № 1

«01» вересня 2022 року Голова (Шемякін М. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів відповідних ECTS – 6	Галузь знань 20 – «Аграрні науки та продовольство»	Обов'язкова	
	Спеціальність: 205 «Лісове господарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання-реферативного характеру		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		1-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 6	Освітній рівень: Молодший бакалавр Освітня програма: «Лісове господарство»	30 год.	
		Практичні, семінарські	
		36	
		Лабораторні	
		—	—
		Самостійна робота	
		69 год.	
	Індивідуальні завдання: —		
	Вид контролю: іспит		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: висвітлити основні етапи розвитку лісового господарства, місце лісової науки, вклад видатних вчених у розвиток лісівничих наук;

забезпечити студентів знаннями, умінням та навиками ведення лісового господарства, організації та розвитку лісового господарства держлісгоспу чи іншого об'єкту лісовпорядних робіт.

Завданням дисципліни: професійна підготовка фахівців лісового профілю з питань проектування лісгосподарських заходів, направлених на забезпечення раціонального, безперервного та невиснажливого користування лісом, підвищення продуктивності, відтворення, охорони та захисту лісів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- особливості впливу екологічних факторів на ліс і довкілля;
- можливості лісівництва у справі поліпшення екологічних умов лісових та прилеглих територій;
- принципи побудови фітоценологічної та лісівничо-екологічної класифікації типів лісу;
- сучасні класифікації лісів в Україні та зарубіжних країнах;
- застосувати знання лісової екології для ведення лісового господарства ;
- користуватися лісівничо-екологічною та фітоценотичною класифікаціями при визначенні лісорослинних умов, типів лісу, типів деревостанів.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- аналізувати стан ведення лісового господарства на підприємстві;
- застосувати знання лісової екології для ведення лісового господарства ;
- користуватися лісівничо-екологічною та фітоценотичною класифікаціями при визначенні лісорослинних умов, типів лісу, типів деревостанів.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: «Основи ведення лісового господарства» є основною дисципліною, яка вивчається бакалаврами на першому курсі.

Дисципліні передують вивчення таких предметів, як «Вступ до фаху», «Лісознавство», «Лісівництво».

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності.

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- володіння базовими знаннями з інформатики та сучасних інформаційних технологій у галузі лісового господарства,

Фахові компетентності. – здатність використовувати знання й практичні навички в галузі лісівничих дисциплін для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання;

- здатність аналізувати стан лісостанів, особливостей їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів;
- здатність застосовувати знання, уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

Програмні результати навчання. – використання практичних навичок в галузі лісівничих дисциплін, застосування знань в лісівничій науці, застосовувати на практиці.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Лісове господарство України».

Тема 1.1. Сучасне значення лісів та коротка історія лісівництва.

Роль і використання лісів з давніх часів до 21 століття. Коротка історія лісівництва. Сучасне значення лісів.

Тема 1.2. Історія, загальна характеристика та організаційна структура лісового господарства України.

Коротка історія лісового господарства України. Загальна характеристика лісів України. Організаційна структура держлісагенства України.

Тема 1.3. Лісогосподарська діяльність Держлісагенства України.

Лісорозведення і лісовідновлення. Охорона і захист лісів. Лісокористування. Природоохоронний потенціал України.

Тема 1.4 Ведення лісового господарства лісокористувачами, які не входять до складу Держлісагенства України.

Розподіл лісів за користувачами, які не входять до складу Держлісагенства. Вимоги до лісів залежно від їх функціонального призначення.

Management of forestry by forest users who are not members of the State Forestry Agency of Ukraine.

Distribution of forests by users that are not part of the State Forestry Agency. Requirements required of forests, depending on their functional purpose.

Тема 1.5. Стан лісів в об'єктах природно-заповідного фонду.

Коротка характеристика заповідників України. Різниця у веденні лісового господарства в заповідниках та національних парках. Проблеми при збереженні пралісів України.

Тема 1.6. Сукцесії лісових насаджень на радіаційно забруднених територіях.

Причини які визвали виділення зони відчуження та наслідки. Режим лісокористування зони відчуження. Проблеми лісового господарства на радіаційно забруднених територіях. Емісія лісової рослинності на землі сільськогосподарського призначення.

Тема 1.7. Основні положення концепції розвитку лісового господарства України.

Особливості лісового господарства України. Основні пріоритети сталого розвитку лісового господарства України. Законодавчо-нормативна база лісового господарства України.

Змістовий модуль 2. Особливості проведення спеціальних видів впорядкування лісів.

Тема 2.1. Загальні поняття про спеціальні види впорядкування лісів, їхня мета та завдання

Лісовпорядкування як система заходів по інвентаризації лісу та організації лісового господарства. Предмет та задачі лісовпорядкування. Історія

розвитку лісовпорядкування. Завдання лісовпорядкування та зміст лісовпорядних робіт.

Тема 2.2 Вплив природних умов на ріст і продуктивність лісових насаджень.

Аналіз природно-історичних умов району розташування об'єкту лісовпорядкування. Геологічна будова району розташування держлісгоспу. Кліматичні умови та їх вплив на лісову рослинність. Фізико-механічні властивості ґрунтів. Ґрунтово-типологічне обстеження лісів. Вплив природних умов на ріст і продуктивність лісових насаджень. Типи умов місцезростання.

Тема 2.3. Особливості впорядкування лісів рекреаційного призначення

Рекреаційне навантаження та межі стійкості природних комплексів. Формування постійних ландшафтних ділянок. Санітарно-гігієнічна оцінка насаджень. Виділення функціональних зон. Поняття про тип ландшафту, ступінь стійкості та ступінь рекреаційної дигресії лісостанів. Народно-господарська організація лісового господарства в рекреаційних лісах, розподіл лісів за категоріями захисності. Вибір напрямку розвитку лісового господарства в заповідних та санітарно-гігієнічних оздоровчих лісах.

Тема 2.4. Особливості впорядкування захисних лісових насаджень

Правові засади використання земельних ресурсів України. Ознайомлення зі структурою Земельного Кодексу України. Поняття про землеустрій. Його зміст і задачі. Доцільність проведення сумісного лісовпорядкування колективних сільськогосподарських підприємств (КСП) із землепорядкуванням. Виготовлення проектної документації, розгляд і затвердження проекту. Текстова частина. Графічна документація. Авторський нагляд за виконанням розробленого проекту.

Змістовий модуль 3. Загальні тенденції та проблеми в лісовій галузі світу.

Тема 3.1. Кліматичні зміни та наслідки даних процесів для лісів.

Причини кліматичних змін. Значення тропічних лісів для екосистем Землі. Масові лісові пожежі різних регіонів та їх наслідки.

Тема 3.2. Особливості ведення лісового господарства у різних регіонах світу.

Лісове господарство індустріально розвинутих країн Європи. Лісове господарство США та Канади. Ліси екваторіального поясу. Лісівництво Австралії та Нової Зеландії.

Тема 3.3. Глобальні та міждержавні проекти покращення екологічної ситуації в зв'язку із збільшенням лісових територій.

«Велика Зелена стіна» - проект африканського союзу по боротьбі з опустелюванням. Причини виникнення проекту та труднощі реалізації міждержавних небізнесових проектів. FSC – лісова опікунська рада – міжнародна організація відповідального лісоторування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л.	п.	лаб	інд	с.р.		л	п.	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Лісогосподарська діяльність України												
Тема 1.1 Сучасне значення лісів та коротка історія лісівництва.	6	2	2			2						
Тема 1.2. Історія, загальна характеристика організаційна структура лісового господарства України.	6	2	2			2						
Тема 1.3 Лісогосподарська діяльність Держлісагенства України.	6	2	2			2						
Тема 1.4. Ведення лісового господарства лісокористувачами, які не входять до складу Держлісагентства України. Management of forestry by forest users who are not members of the State Forestry Agency of Ukraine.	6	2	2			2						
Тема 1.5. Стан лісів в об'єктах природно-заповідного фонду.	8	2	2			4						
Тема 1.6. Сукцесії лісових насаджень на радіаційно забруднених територіях.	8	2	2			4						
Тема 1.7. Основні положення концепції розвитку лісового господарства України.	10	4	4			2						
Разом за змістовим модулем 1	65	16	16			18						
Змістовий модуль 2. Особливості проведення спеціальних видів впорядкування лісів.												
Тема 2.1. Загальні поняття про спеціальні види впорядкування лісів, їхня мета та	10	2	2			6						

завдання												
Тема 2.2. Вплив природних умов на ріст і продуктивність лісових насаджень.	10	2	2			6						
Тема 2.3. Особливості впорядкування лісів рекреаційного призначення	10	2	2			6						
Тема 2.4. Особливості впорядкування захисних лісових насаджень	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8			24						
Змістовний модуль 3 Загальні тенденції та проблеми в лісовій галузі світу.												
Тема 3.1. Кліматичні зміни та наслідки даних процесів для лісів.	10	2	4			4						
Тема 3.2 Особливості ведення лісового господарства у різних регіонах світу.	10	2	4			4						
Тема 3.3. Глобальні та міждержавні проекти покращення екологічної ситуації в зв'язку із збільшенням лісових територій.	10	2	4			4						
Разом за змістовим модулем 3	30	6	12			12						
Усього годин	135	30	36			69						

5. Теми семінарських занять

---

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дена	заочна
<i>Змістовний модуль 1</i>			
1.1	Природо охоронний потенціал України Nature protection potential of Ukraine	4	
1.2	Особливості лісового господарства в Україні	4	
1.3	Заповідники України, перспективи та проблеми	4	
1.4	Спільне обговорення законопроекту про Національну лісову політику	4	
<i>Змістовний модуль 2</i>			
2.1	Грунтово-типологічне обстеження лісів.	4	
2.2	Правові засади використання земельних ресурсів України.	4	
2.3	Ознайомлення зі структурою Земельного Кодексу України.	4	
2.4	Поняття про землеустрій.	2	
<i>Змістовний модуль 3</i>			
3.1	Студентський диспут на тему загальносвітові проблеми та перспективи розвитку лісового господарства	4	
3.2	Доповіді студентів по темі особливостей лісів різних країн за вибором доповідача.	2	
Разом		36	

7. Теми лабораторних занять

---

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
<i>Змістовний модуль 1</i>			
1.1	Основні лісоутворюючі породи України	6	
1.2	Степове лісорозведення в Україні.	6	
1.3	Основні напрями ведення лісового господарства України.	6	
1.4	Державна програма «Ліси України».	6	
1.5	Сучасне значення лісів та коротка історія лісівництва.	6	
1.6	Стан лісів в об'єктах природно-заповідного фонду.	6	
1.7	Основні положення концепції розвитку лісового господарства України.	6	
<i>Змістовний модуль 2</i>			
2.1	Формування постійних ландшафтних ділянок. Санітарно-гігієнічна оцінка насаджень.	6	
2.2	Правові засади використання земельних ресурсів України.	6	
2.3	Організація ведення лісового господарства в лісопарковій та лісогосподарській госпчастинах зелених зон навколо міст, оздоровчих центрів та лікувальних закладів.	6	
2.4	Особливості впорядкування гірських лісів. Розподіл лісостанів за крутизною і експозицією схилу	2	
<i>Змістовний модуль 3</i>			
3.1	Кліматичні зміни та наслідки даних процесів для лісів.	2	
3.2	Особливості ведення лісового господарства у різних регіонах світу.	2	
3.3	Глобальні та міждержавні проекти покращення екологічної ситуації в зв'язку із збільшенням лісових територій.	4	
Разом		69	

9. Індивідуальні завдання

10. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, додатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів, екскурсій, конференцій, рольових ігор, круглих столів, диспутів.

Метод контролю і самоконтролю у навчанні (усний, письмовий, тестовий, самоконтроль та самооцінка).

11. Методи контролю

Система оцінювання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачає аудиторні заняття (лекційні та практичні) та виконання самостійної роботи.

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення практичних занять та виконання самостійних завдань. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань студента під час практичних занять проводиться за накопичувальною системою у формі оцінювання за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теоретичних та практичних засобів рішення проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; оптимальний вибір технології для вирішення поставленого завдання; логіка, структура, стиль викладання матеріалу у звітах до лабораторних занять, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза аудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних видах занять.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності використання накопичених знань, вміння формулювати своє

ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Підсумкова оцінка охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Оцінка з навчальної дисципліни розраховується за накопичувальною системою. Максимальний бал поточного контролю за семестр складає 70, підсумкового - 30.

Поточний контроль, іспит

12. Розподіл балів при кредитно-трансферній системі оцінювання знань з навчальної дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2			Змістовий модуль №3				
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T1	T2	T3	T4	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint;
2. Інформаційні стенди у навчальній аудиторії;
3. Базові конспекти лекцій, ілюстративні матеріали.

14. Рекомендована література

1. Генсірук С.А. Ліси Західного регіону України / С.А. Генсірук, М.С. Нижник, Л.І. Копій. – Львів: Атлас, 1998. – 408 с.
2. Генсірук С.А. Ліси України / С.А. Генсірук. – Львів: Наук. тов. ім. Шевченка, УкрДЛТУ, 2002. – 496 с.
3. Голубец М.А. Ельники Украинских Карпат / М.А. Голубец. – К.:Наукова думка, 1978. – 264 с.
4. Горшенин Н.М. Лесоводство / Н.М. Горшенин, А.И. Швиденко. – Львов: Вища школа, 1977. – 362 с.
5. Діброви Українських Карпат і суміжних територій, їх стан та особливості відновлення / [Гаврусевич А.М., Бродович Р.І., Кацуляк Ю.Д., Яцик Р.М. та ін.] – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 160 с.
6. Збірник рекомендацій УкрНДІгірліс. Випуск 3. Наукові засади ведення сталого лісового господарства в Карпатському регіоні. – Івано-Франківськ: УкрНДІгірліс. – 2008. – 169 с.

Базова

1. Генсірук С.А., Фурдичко О.І., Бондар В.С. Історія лісівництва в Україні. – Львів: Світ, 1995.-424 с.
2. Генсірук С.А. Ліси України .-К.: Наукова думка, 1992.-408 с.

Допоміжна

1. Генсірук С.А. Регіональне природокористування. - Львів: Світ, 1992.-336 с.
2. Комплексное лесохозяйственное районирование Украины и Молдавии. Под ред. С.А. Генсирука. -К.: Наукова думка, 1981.- 400 с.

3. Лісове господарство України. – К.: Державний комітет лісового господарства України, 2003. – 24 с.
4. Свириденко В.Є., Швиденко А.Й. Лісівництво. - К.: Сільгоспосвіта, 1995. 18. 364 с.
5. Свириденко В.Є. Побічне користування лісом. - К.: 2002.-240 с.
6. Свириденко В.Є., Бабіч О.Г., Киричок Л.С. Лісівництво. Підручник. / За ред. В.Є.Свириденка – К.: Арістей, 2004. – 544 с.
7. Українська енциклопедія лісівництва (гол. ред. Генсірук С.І.). – Львів: НАН України, 1999.– Том 1. – 463 с.

15 Інформаційні ресурси

1. Лісовий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 17, ст.99): редакція від 01.01.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
2. Постанова КМУ від 12 травня 2007 р. N 724 Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-%D0%BF>.
3. Постанова КМУ від 16 травня 2007 р. N 733 Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок [Електронний ресурс]Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF>.
4. Гульчак В. Державний облік лісів України – підсумки та прогнози // В.Гульчак // Лісовий і мисливський журнал. – 2012. – No 2. – С. 6–8. Режим доступу: <http://www.scribd.com/fullscreen/95326540>
5. Національна інвентаризація лісів України: проблеми, виклики, перспективи / М.Ю.Попков, В.Ф.Сторожук, У.Содерберг, І.Ф. Букша. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.lesovod.org.ua/node/1803>. –
6. Наказ Держлісагентства України від 21.01.2013 року № 9 "Про затвердження Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі

лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України". Режим доступу:

http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105085&cat_id=65319

16. Зміни у робочій програмі на 2022-2023 рр.

Уточнено розподіл балів, що може отримати студент під час поточного контролю, перевірки знань і вмінь, використовувати сучасні технології. Знати витoki лісівництва, етапи розвитку лісової справи в нашій країні та за кордоном, знати місце гуманітарних та соціальних, загальнонаукових, інженерних, біологічних та спеціальних дисциплін в підготовці бакалавра з лісового господарства